



Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

In Qvo Agitvr Nominatim De Sacerdotibus, Confessarijs, Magistris siue
Doctoribus, Concionatoribus, Episcopis & alijs Prælatiſ, eorumque
Ministerijs - In ſeptem Tractatus distributus ...

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1629

Cap. XV. Quanti ſit momenti miniſterium adiuuandi morituros, & ratio cum
perfectione illud exequendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45750](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45750)

te, & confunderis. Et postquam cœperis esse eius Confessarius, aut amicus: ne sis etiam improbus, siue improutus in visitando, aut petendo, aut intercedendo pro alijs; nec ingeras te multum in ipsius negotijs, aut sis nimius in conuersatione cum eo: ne impingas, sisque illi molestus & grauis; & cogitans, te velle illum lucrari, eundem potius amicus. *Ne longè sis ab eo, ne eas in obliuionem, & fructu frauderis, quem in tua anima efficere potuisses; si prudenter & moderatè te gessisses in agendo cum eo.*

CAPVT XV.

*QUANTI SIT MOMENTI MINISTERIVM AD
iuuandi morituros, & ratio cum perfectione illud
exequendi.*



MINISTERIVM IUVVANDI EOS QUI IN PERICULO mortis versantur, vt feliciter diem suum claudant, est vnum ex magis gloriosis ac necessarijs, quæ Confessarij obire possunt: cum ex bona aut mala morte felus aut condemnatio animarum dependeat. Cum bona enim morte datur simul summum perseverantia donum, cui est promissa corona; cum mala autem morte est etiam simul vltima impœnitentia, quæ punitur æternâ pœnâ. Cumque scopus ministeriorum erga proximos sit eorum Saluatio; illud gloriosius erit, magisque necessarium, quod magis prope adiungetur in ea occasione, in qua consistit æternum illam obtinere aut amittere.

HVC accedit, quod malæ mortis detrimentum sit irreparabile: quia semel tantum morimur: ideoque summi est momenti adiuuare mortentem, ne incidat in detrimentum, quod non possit reparari: tum quoad dispositionem animæ ipsius; tum quoad dispositionem de rebus suis: cuius vltima voluntas tanquam regula earum accipitur.

PRÆTEREA nunquã homo adeo indiget auxilio, atque in illo tractatu. Eius enim conflictus est terribilior, vires debiliores, impedimenta fortiora, & rerum occurrentium multitudo maior, quam vnquam fuerit. Et quemadmodum multis opus habet, qui iuuent ad salutem Sceluum corporis: ita multò magis indiget ijs, qui animam iuuent. Estque in gnâ charitatis ac misericordiæ, in tantis angustijs constitutum non deserere sed animum ei addere, & in eo conflictu eum iuare: & vt Ec-

clesiasticus

clesiasticus dixit, *a consolari illum in exitu spiritus sui. ne opprimat eum tristitia, & malè finiat vitam suam.*

QV ID autem dicemus de astu & feritate Dæmonis, qui in tali periculo accedit, quasi leo obsidet lectum infirmi, terrens eum mugitibus ac tentationibus, & os aperiens ad eum deuorandum? Sciens enim, breue sibi superesse tempus; & tunc amittendam vel obtinendam victoriam auget furiosam ac rabidam suam diligentiam. Summè ergo refert, vt mitti Dei in tanto periculo accedant muniti spiritualibus omnibus armis, ad obsistendum ei, ac defendendum infirmum.

CVM igitur Angeli custodes speciali studio in occasione adsint: rationi consentaneum est & homines accedant; & ex vtrisque confletur exercitus, qui protegat & propugnet afflictum. *b Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt omnes tenentes gladios propter timores nocturnos.* Et quis est Salomonis lectulus nisi lectulus iusti, iam iam expirantis, in cuius anima Christus requiescit? Ad hunc accedunt fortes cælestes, ac merito accedere debent etiam fortes terre habentes in manu gladium bicipitem verbum scilicet Dei, quo terreat Dæmones; & tueantur ac solentur iacentem in lectulo, & vexatum ab eis.

§. I.

PRÆCLARAM huius rei figuram delineatam habemus in visione illa, quam aliàs retulimus; *mulieris illius, quam vidit Sanctus Ioannes ante Solem, & Lunam sub pedibus eius, & in capite eius coronam stellarum duodecim: & habentem in vtero: ante quam stetit Draco habens capita septem, vt cum illa peperisset, filium eius deuoraret.* Quis autem hic est partus (ait Sanctus Ambrosius) nisi transitus iusti ex hac in alteram vitam. Nam Ecclesia militans in vtero & visceribus suis gestat filios suos toto mortali huius vitæ tempore: tunc enim eos parit, & separat à se, cum eos mittit ad æternam vitam; traditque Ecclesiæ triumphanti, quæ est eius mater æterna. Ac propterea adiecit Sanctus Ioannes, quod *filium masculum quem mulier peperit, raptus fuerit ad Deum, & ad thronum eius: vbi manet cum ingenti gloria: Draco autem infernalis magno cum furore accedebat, vt illum, si posset, deuoraret; secumque traheret ad inferni carcerem.*

QV AMVIS autam ECCLESIA semper tanquam mater sollicita sit de filiis suis: nunquam tamen tantæ illi sunt curæ, atque tempore partus. ac propterea dicitur: *clamabat parturiens & cruciabatur vt pariat.* Qui autem sunt hi clamores, nisi affectus accensi, & orationes

a Eccles. 38.
24.

4

5

d Cant. 3.7

a Apocal
12.1.

feruentes, quasi iacit in cœlum pro suo filio morituro petens à Deo auxili-
 um, & fauorem in illis angustijs: agnoscit enim imbecillitatem suam
 & quòd ex se non habeat vires sufficientes ad auxilium præstandum.
 Qui autem sunt dolores partus, & cruciatus eius: nonne timores & an-
 gustiæ, quibus afficitur, ne anima illa pereat, & anxietas, quam in eius
 corde efficit zelus gloriæ Dei, ac boni & felicitatis creaturarum eius: ze-
 lus hic comedit eius viscera, & clamare facit & omnem operam ponit
 in adhibendis varijs medijs, vt iustus ita ex hac vita egrediatur vt tran-
 seat ad æternam. Quæ omnia præstat Ecclesia per fideles suos ministros,
 & feruentes Confessarios: qui in illo periculoso transitu inducere debent
 spiritum matris suæ: & quasi partus doloribus afficerentur, clamare de-
 bent orationibus; magno que zelo procurare felicem partum animarum
 ad cœlum.

QVOD vt exactè præstat Confessarius, summi momenti est: vt quòd
 admodum Ecclesia ipsa, ita & ipse sit *amicus Sole* iustitiæ: qui & ipsum de-
 infirmum protegat. Quemadmodum enim Sol amiciebat mulierem, &
 infantem in eius ventre latentem: ita Christus Dominus noster protegit
 Ecclesiam suam, eiusque ministros ac filios; quos per eos generat, ac pro-
 rit. Tunc autem præcipuè *amici* esse debent *Sole* ob singularem purita-
 tatem, Sanctitatem, lucem, & spiritualem feruorem, quem in suo mini-
 sterio habere debent, ad incutiendū Dæmoni metum ac terrorem, & vt
 ipsorum orationes in tali pressura sint efficaciores. Refert S. Gregorius de
 quodam iuvene nomine Theodoro, existente in quodam Religiosorum
 conuentu, qui ad ipsum moriturum accedentes, vt feliciter vitam finiret,
 valde feruenter & instanter orabant: valde enim negligenter ali-
 vixerat. Ipsi autem orantibus cœpit agrotus clamare ac dicere: discedite
 hinc, & me relinquit: traditus enim sum Draconi cuidam, vt me de-
 uoret qui propter vos id non facit. Sancti tamen religiosi maiori cum fer-
 uore & multis lachrymis Deum orabāt: donec Draco recederet ab in-
 firmo. Qui conualescens insignem fecit vitæ mutationem. Ex quo apparet
 quanti referat vt infirmi lectum sexaginta fortes Israel ambiant, hoc est
 viri Sancti Christum induci: quorum orationes sint potentes & efficaces
 ad infirmum eripiendum à Draconibus; etiam iam illis traditum.

MVLTVM etiam refert, quòd hoc ministerium cum magna fiducia
 peragatur, impetradi quod intenditur. Et hoc accedere coronatum fuit
duodecim, & habere secum in auxilium Angelos & Sanctos cœlestes; quo-
 rum meritis & orationibus sperat, se victoria potiturum. Ac propterea
 Ecclesia constituit, vt in commendatione animæ dicantur Litanie, quibus
 Sanctorum patrocinium petatur, & procuretur: & speciatim virginum
 Sacratissimæ, quæ stella est maris, dux nauigantium, & proteatrix: pe-

uenientium

Lib. 4. dial.
 cap. 32.

uenientium ad portum alterius vitæ. Ac propterea vult, vt quotidie per totam vitam eius intercessionem pro illa mortis hora supplices imploremus: iubendo, vt quotidie in Anglica salutatione petamus, vt oret pro nobis nunc & in hora mortis nostræ; & in Hymno dicimus: *Maria mater gratia, mater misericordia, tu nos ab hoste protege, & horâ mortis suscipe.* DENIQUE Confessarius accedere debet cum intentione purissima gloriæ Dei, & salutis animarum; nec sinere se duci respectibus humanis, & terrenis. Hoc autem est mutabilem Lunam habere *sub pedibus*, quia non debet habere rationem amplitudinum temporalium, nec prætermittere illâ horâ, quod ad ipsius pertinet officium. Quamuis enim infirmus in hac vita excellens sit sicut Luna: cum primum tamen ex hac vita recedit: anima eius remanet externâ illâ amplitudine exuta; & ponetur in iudicio Dei cum solis suis operibus bonis & malis. Et Confessarius, qui non habet animum ad terrenas hæc excellentias & amplitudines in corde suo conculcandas, non habebit libertatem ad ea proponenda, & incalcanda, quæ infirmo expediunt.

ITA tamen munitus Confessarius, debet esse valde promptus, vt statim atque vocatus, aut monitus est, accedat ad eos iuuandos, qui in tali periculo versantur, quia omnis mora potest esse periculosa; & dum ipse moras trahit, posset infirmus expirare; aut sensuum vsu priuari, & periculo exponi bonum amittendi, quod nunquã recuperare possit. Refert S. Gregorius de quodam Sacerdote, qui vocabatur Seuerus: quem curauit vocari quidam Paterfamilias in extremis constitutus, rogans vt accederet ad eius confessionem excipiendam, & suis orationibus ipsum iuuandum: serui quidem venerunt, cum Seuerus occuparetur sua vinea putanda; & cum parum adhuc illi superesset, voluit prius illud abfoluere; dixitque seruis, vt præcederent: se illos statim subsecuturum. Cumque ille postea subsecuerentur, redierunt serui ei obuiam, dicentes: cur pater, moras traxisti? bene potes redire: iam enim infirmus mortuus est. mansit Seuerus his auditis cum magno dolore propter huiusmodi euentum, culpam suam agnoscebat, quod proximus absque confessione mortuus fuisset. Et accedens ad locum, in quo iacebat cadaver, prostratus in terram, amarè flebat, terrâ percutiens capite præ nimio dolore ob talem euentum. Et cum diu orans ibi mansisset misericordiam à Deo petens, ex tempore resurrexit defunctus, ac dixit: quod cum quidam ferri Aethiopes animam eius ducerent per viam quandam valde obscurâ: ex tempore prodijisset magna quædam lux, & iuuenis quidam valde splendidus, qui Dæmonibus dixerat. reddite animam istam corpori: quia dominus illam tradidit lacrymis Seueri: Tunc lætus & valde confortatus

Lib. 1, Dia.
log. 6. 12.

vir sanctus, resuscitati confessione excepit, qui septem adhuc dies super-
vixit, valde bene dispositus requieuit in pace. Attuli hoc exemplum, ut
Sacerdotes, qui tale donum non habent mortuos resuscitandi, intelli-
gant: se valde promptos esse debere ad accedendum statim atque vocan-
tur, ad constitutos in tali periculo: ne si ipsorum culpa illi sine confes-
sione divedant, habeant per totam vitam, quod desistant detrimere tunc
ipsorum ignavia infirmo defuncto ortu. nam quod Christus Dominus nos-
ter monitus à Martha, & Maria, quod b. Lazarus frater infirmus etiam
seruit in eodem loco duobus diebus: id fecit bene sciens, se posse illum resusci-
tare, ut postea fecit: qui autem talem potestatem non habet, ne diffidat
accedere.

b Ioan. 11.
3. 6.

2.

c 4. Reg. 4.
19.

DUM autem in via versatur, ut ægotantem accedat, servare debet
consilium Elisei ad Giezi puerum suum, cum eum mittebat cum baculo
suo ad resuscitandum puerum defunctum: dixit, enim ei: *cum accipere
tuos, & tolle baculum meum in manu tua & vade: si occurrerit tibi homo pro
salute eum: & si salutaverit te quispiam, non respondeas illi.* Ita enim minus
ut tale opus summam cum diligentiam fiat, nec ad aliud quippiam distinet.
Sacerdos vocatus; sed inquitur baculo crucis Christi, & protectioni mis-
ericordie eius: nec se ingerat sermonibus impertinentibus, nec aures ei
præbeat; sed pergat corde ad Deum elevato, cum quo par est colloqui,
eumque supplicem orare, ut in tali negotio ipsi adesse velit. Quod tamen
non impedit, quin in ipsa via colloqui possit cum ijs, qui ipsum vocant,
ut infirmi dispositionem ab eis intelligat: nisi notam eam prius habet.

§ II.

3
a Isai. 38. 2

CUM iam ingreditur ad infirmum, cogitare debet, se esse Deum
nuntium, missus ad aliquid ei nuntiandum in nomine Dei, sicut Isaias
dixit Ezechie Regi: *a. Hac dicit Dominus: dispone, domui tuae, quia mori-
eris tu, & non viues.* In quibus verbis duo præcipua puncta insinuantur,
in quæ prudens Confessarius debet oculos suos conijcere.

PRIMUM est, quod cum mors, aut eius periculum ex iudicio me-
dicorum est certum: prudenter a suaui ter, sed clare valde infirmum mo-
neat. Multo enim aliter confessionem suam instituet, & animæ dispositio-
nem, si intelligat certo sibi esse moriendum: quam si tale periculum
sciat. Et quoniam cognati & amici, ne illum contristent, non audent
ei insinuare, eveniet, ut nihil tale cogitans, vere moriatur: ideoque pu-
lio quodam pietatis, horrendam exhibent ei crudelitatem; expeditur
Confessarium in eandem non impingere.

SI enim infirmus convalescat: nihil nocuerit, periculum suum novit

&c.

& ad illud se praparasse: quod si oberit, id ipsum valde efficerit vile. Perpendat igitur Confessarius: quanta libertate Isaias Regi fuerit locutus, etiam si non ignoraret: grauiusque ipsum laturum talem nuntium: eo quod iuuenis esset, nec filios haberet. Nec satis habuit dicere *mors erit tu*, sed adiecit: & *non viues*: ne existimaret, mortem futuram post multos dies. voluit enim, Regem intelligere, quod breui desineret viuere.

Ho c nuntio proposito, aut si ægrotus aliunde periculum suum no- uerat: attendat Confessarius diligenter quomodo ille talem nuntium excipiat. Quod si aduertat, eum nimia tristitia, tædio, aut impatientia aut repugnantia affici, contra id quod Deus cõstituit, studere debet dextere eius spiritum erigere, & inducere ad perfectam resignatione & conformitatem propriæ voluntatis cum Diuina: adductis aliquot rationibus, ex quibus solatium hauriat: quas fusius posuimus in tractatu de infirmitatibus, quarum summam hic etiam subijciemus.

PRIMA ac præcipua ratio est, quam insinuat Isaias, cum ait: *hec dicit Dominus*. Quia Dominus Deus est, qui nuntium hunc iubet afferri: & voluntas eius est, vt vita finiatur: quia ipse est eius Dominus eamque largitur hominibus: nec ulli facit iniuriam, nec accipit alienum, sed recipit quod suum est. Et hoc tibi satis esse debet: vt quod ipse constituit, accipies: & velis, quod ipse vult: gratias potius ei agendo pro annis, quibus illam tibi sustentauit, & sponte illam ei offerendo, quando placuerit accipere.

HÆC ratio plurimum confirmatur secundâ, quæ est prouidentia diuinæ, disponentis & summâ Sapientiâ ordinatis annos vitæ, & horam mortis vniuscuiusque, ita vt dixerit Iob *b constitutos, esse terminos, quis præteriri non possint*. Cum igitur sit necessarium mori: quo tẽpore id melius fiet, quam quod ipse Deus constituit? Quod procul dubio maximè erit aptum ei, qui subijcit se Deo, eiusque dispositioni se conformat. Nota enim *c vita est in voluntate eius*: qui cum sit Pater amantissimus, sua consilia dirigit in bonum eorum, qui se ipsi conformant.

TERTIA ratio est: quod sit magna prudentia facere ex necessitate virtutem: & quod violenter est ferendum, id sponte tollerare: vt fiat minus graue, & maiorem adferat vtilitatem. Cum igitur mors sit omnium malorum corporalium terribilissimum, si illam sponte acceptes magnum Deo munus offers, quo illum quodam modo obstringis, ad præbenda tibi auxilia, ad bonam & felicem mortem & eadem operâ reddis illi magnam partem debitorum, ob improbam tuam vitam: eritque quoddam genus Purgatorij, vt quod superest in altera vita, aut breuius sit, aut leuius.

QVARTA

4

Rationes
cur mors cū
resignatione
sit acceptanda
Tomo 1. Tr.
5. c. 6.

1

2

b Iob. 14. 5.

c Psal. 29. 6.

3

4

d Eccles 7.2
c Ioan. 5.24

QVARTA ratio est: quia mors iustis est finis peccatorum, terminus tentationum, & initium solatiolorum æternorum. Ac propterea dicit Ecclesiastes: *d meliorem esse diem mortis die natiuitatis*: natiuitas enim est ad pugnam, ad laborem & ad mortem: mors autem est ad fruendum, quiescendum, & ducendam vitam beatam: e qui audit verba mea, inquit Saluator, *transit à morte ad vitam*: moritur enim, vt vitam æternam ducat; ac propterea eius mors est preciosa; & multo preciosior temporali vita, quam deserit. Quod si dicas: te non esse iustum: amplectere libenter mortem; teque dispone, vt par est, ad illam subeundam.

5

hæc enim via est, qua iustus euadas; & in manu tua est, simul cum gratia diuina quod mors tua sit preciosa. Quid si dolorem tibi adferat quod in hac vita relinquis: multo erit gloriosius, quod es accepturus in altera. Nam ibi expectat te diuitie, deliciae, honores, dignitates, amici cognati, & innumera alia bona, quæ incomparabiliter excedunt ea, quæ hic videntur nec sunt bona peritura, sed æterna: quæ sine tedio satiant, & lætificant sine periculo aduersitatis; nec vllum malum eis admiscetur, nec subest periculum, aut timor ea amittendi. non aspicias bona, quæ deseris; sed peccata, pericula, laqueos, & mala quæ euadis; quorum occasionem præcurrunt ista bona; & fortè etiam præberent cum maiori tuo damno, si ad illa ea retineres. Ac propterea vult Deus, vt illa deseras: estque valde consolatorum, vt & tu idem velis: siquidem ea tibi commutat cum alijs amplissimis ac tutissimis. Si viam habes fidem, quod sis creatus, vt viuas, & fruaris Deo Trino & vno; & res omnes conuiescunt, cum finem suum vltimum assequuntur: gaudere deberes quod accedat hora, in qua peruerturus sis ad finem a deo fortunatum. Pater tuus cælestis expanis vultum expectat, vt excipiat; tuus redemptor Iesus Christus, cæli portas tibi referat, & præparatum tibi habet suum thronum; virgo sanctissima quam mater, cupit te habere secum. Chori Prophetarum & Apostolorum, Martyrum & Confessorum, ac Virginum, te vocant & inuitant, vt adcondas, & cū ipsis maneat. Transitus ad hæc omnia est ipsa mors: amplectere libenter eam, vt peruenire possis ad fruendum tali aspectu, dulcedine adeo sociate. Hi omnes conscenderunt ad illud regnū, transeuntes prius per mare mortis amarum. Et ipsemet Saluator non voluit eam reculare: sed dixit: *oportebat Christum pati & ita intrare in gloriam suam*: etiam mortua est virgo Sacratissima; Et Apostoli, & Martyres sustinentes horrendos cruciatus, ascenderunt ad fruendum præmijs æternis. Cū igitur Deus det tibi mortem minus grauem, quàm illis: æquum est, vt illam excipias cum magna conformitate, protestans in illa fidem, quam professeris, quod *non habeas hic manentem ciuitatem* (vt dixit Apostolus) *sed futuram inquiras*, cælestem scilicet, vbi habiturus sis tuum solatium.

6

f Luc 4.26

7

g Hebra.
13. 14.

SEPTIMA ratio est: quia mors iustis est finis peccatorum, terminus tentationum, & initium solatiolorum æternorum. Ac propterea dicit Ecclesiastes: *d meliorem esse diem mortis die natiuitatis*: natiuitas enim est ad pugnam, ad laborem & ad mortem: mors autem est ad fruendum, quiescendum, & ducendam vitam beatam: e qui audit verba mea, inquit Saluator, *transit à morte ad vitam*: moritur enim, vt vitam æternam ducat; ac propterea eius mors est preciosa; & multo preciosior temporali vita, quam deserit. Quod si dicas: te non esse iustum: amplectere libenter mortem; teque dispone, vt par est, ad illam subeundam. hæc enim via est, qua iustus euadas; & in manu tua est, simul cum gratia diuina quod mors tua sit preciosa. Quid si dolorem tibi adferat quod in hac vita relinquis: multo erit gloriosius, quod es accepturus in altera. Nam ibi expectat te diuitie, deliciae, honores, dignitates, amici cognati, & innumera alia bona, quæ incomparabiliter excedunt ea, quæ hic videntur nec sunt bona peritura, sed æterna: quæ sine tedio satiant, & lætificant sine periculo aduersitatis; nec vllum malum eis admiscetur, nec subest periculum, aut timor ea amittendi. non aspicias bona, quæ deseris; sed peccata, pericula, laqueos, & mala quæ euadis; quorum occasionem præcurrunt ista bona; & fortè etiam præberent cum maiori tuo damno, si ad illa ea retineres. Ac propterea vult Deus, vt illa deseras: estque valde consolatorum, vt & tu idem velis: siquidem ea tibi commutat cum alijs amplissimis ac tutissimis. Si viam habes fidem, quod sis creatus, vt viuas, & fruaris Deo Trino & vno; & res omnes conuiescunt, cum finem suum vltimum assequuntur: gaudere deberes quod accedat hora, in qua peruerturus sis ad finem a deo fortunatum. Pater tuus cælestis expanis vultum expectat, vt excipiat; tuus redemptor Iesus Christus, cæli portas tibi referat, & præparatum tibi habet suum thronum; virgo sanctissima quam mater, cupit te habere secum. Chori Prophetarum & Apostolorum, Martyrum & Confessorum, ac Virginum, te vocant & inuitant, vt adcondas, & cū ipsis maneat. Transitus ad hæc omnia est ipsa mors: amplectere libenter eam, vt peruenire possis ad fruendum tali aspectu, dulcedine adeo sociate. Hi omnes conscenderunt ad illud regnū, transeuntes prius per mare mortis amarum. Et ipsemet Saluator non voluit eam reculare: sed dixit: *oportebat Christum pati & ita intrare in gloriam suam*: etiam mortua est virgo Sacratissima; Et Apostoli, & Martyres sustinentes horrendos cruciatus, ascenderunt ad fruendum præmijs æternis. Cū igitur Deus det tibi mortem minus grauem, quàm illis: æquum est, vt illam excipias cum magna conformitate, protestans in illa fidem, quam professeris, quod *non habeas hic manentem ciuitatem* (vt dixit Apostolus) *sed futuram inquiras*, cælestem scilicet, vbi habiturus sis tuum solatium.

8
 Si angeris, eò quòd ruos deseras, nec benè illis sit prospectum, siue
 vxor sit, siue vir, siue filij; aut propter negotia, quæ tibi incumbabant,
 & relinquit inchoata, nec finita: attende, diuinam Sapientiam id totum
 vidisse, & nihilominus iubere nunc omnia deserere. Et hoc certum in-
 dicium tibi esse debet, quòd velit Diuinæ suæ prouidentia omnia com-
 mitteri, cuius curæ erit prospicere desertis. & mortis tuæ dâna reparare, si
 eam libenter acceptes, quia ipse ita constituit, ponas ad rationes ipsius
 Dei, quòd, vt ei obedias, libenter omnia deseris; & ipse recipiet in se, vt
 omnibus prospiciat, & remedium adferat. Stude, ita mori, vt perueni-
 as ad cælum: tibi enim orationibus poteris expedire, quod facturus fuisses
 hinc in terra viuens. Etiam ipse Christus Dominus Noster moriens relin-
 quebat hic matrem suam, suosque discipulos, satisque sibi esse existima-
 uit, quòd pro eis oraret, Patrique suo eos commendaret: vt & tibi satis
 esse existimes, quod res tuas ei commendes, quarum curam hic gerebas:
 conicias tuas curas & sollicitudines in illius prouidentiam, quæ illas in se
 recipit; nec alia cogitatio iam te occupet, quam vt benè moriaris, sicut
 Deus vult; & in cælo obrinebis, vt quos nunc in terra relinques, ascen-
 dant etiam aliquando, & simul tecum sint in æternum.

9
 DENTI QUÆ, si te premit redditque anxium, iudicium seuerum, ad
 quod vocaris: quod valde horres, eò quòd rationes tuas non bene con-
 feceris, nec bene sis ad eas reddendas præparatus: ad id totum multum
 confert, quòd mortem libenter acceptes; nec fugias ipsum iudicem, nec
 te abscondas, sicut Adamus & Eua; nec tuum peccatu neges, sicut Cain:
 sed offeras te statim exire in occursum ei, qui te vocat; & fac promptè,
 quod ille iubet: præparans te quantum poteris: nunquam enim infinita
 eius misericordia eum deserit; qui cum humilitate subiicit se legibus
 iustitiæ eius.

HÆ sunt summatim præcipuæ rationes, quæ iuuare possunt, & per-
 suadere resignationem ad acceptandam mortem: prius tamen examinan-
 da est dexterè præcipua radix desolationis ipsius infirmi, vt eâ inuentâ
 proponatur ei ratio, radici illi contraria. Et quoniam aliqui sunt impati-
 entes ob dolores, quibus vexantur: hi etiam sunt iuuandi rationibus, quæ
 impatientiam illam moderentur; eosque inducant, ad tolerandum de-
 missè quod Deus amabili sua prouidentia illis mittit, vt habeant hanc Pur-
 gatorium, & ita construatur illis preciosoque gloriæ corona propter maius
 meritum; & vt sint similiore Christo Domino nostro eiusque Sanctis
 Martyribus; ad probandam eorum fidelitatem & constantiam; vt orent
 & recurrant ad Deum maiori cum instantia & fiducia; ipseque Deus ma-
 nifestet suam omnipotentiam in eis adiuuandis; & ipse magis glorificetur
 ob auxilia illis præstita; ac denique ob alias multas rationes positas in se-

Tract. 5. c. 3.

prem meditationibus in primo Tomo, ad infirmitates patienter ferenda.

POSTquam infirmus de suo periculo est monitus, accedet alterum documentum insinuatum verbis illis: *dispone domui tuae*: hoc est cum in te tibi hæc profectio, attende, ut rebus tuis, quoad fieri potest, prospicias. Hæc prospectio siue dispositio complectitur hæc quatuor, *Confessionem, Communionem, Testamentum & extremam Vnctionem*. Obseruanda autem sunt maiori cum diligentia documenta posita in Tractatibus horum trium Sacramentorum: & quidem magis in particulari in illo, qui agit de confessione ob singularem eius necessitatem: ideoque examinandum est infirmus: an de præcedentibus confessionibus sibi satisfactum sit, an dubium aliquod, aut scrupulus adsit de aliquibus: ut nunc reparatus defectus, qui extra hanc occasionem non poterit reparari. Ad id autem uerint rationes supra in capite nono positæ.

Tomo 1.
Tract. 3. 4.
& 5.Testamen-
tum.

TESTAMENTUM quoque valde sollicitè est commendandum: quod deo seruo Isaias Dei nomine Regi proposuit. Id enim præcipue significat, quod dixit *dispone domui tuae*. Multa habet homo, de quibus merito disponer. Cùm corpus sit domus, in qua anima tot annis habitauit: merito ut eo constituet, ut etiam ipsi domus aliqua detur, in qua decenter collocetur: que est ipsum sepulchrum. Et cùm anima sit domus dedicata, ut Deus in ea habitet: merito debet infirmus, quæ necessaria sunt, ut ipsa dignè Dei habitatio per totam æternitatem ordinare: constituendo, ut pro ea offerantur Sacrificia, & fiant orationes, elemosynæ, aliæque suffragia, quibus iuuetur, ut citius ex Purgatorio expedita transeat ad domum castitatem, in qua sit futura perpetua eius habitatio. Familia domesticorum hic magis proprie appellatur *domus* ipsius infirmi: cui debet valde ordinate & clarè disponere; & cuius eorum legare, quod iustitiæ aut gratitudinis titulo ei debet; & quod ex beneuolentia etiam decet. Tunc enim iustum habet obligatio, quam exprimit Apostolus, dicens: *h. si quis furus & max. in domo domesticorum curam non habet, silem negauit*: non enim exhibet ei fidelitatem debitam; & tali incuria quodammodo protestatur, quod non nouerit. Etiam debet esse memor, ut hac occasione impleat ecclesiasticum illud Saluatoris: *facite uobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defecerit, recipiant uos in æterna tabernacula*. Tria amicorum genera habere debet sibi comparare, *Pauperes in terra* egentes elemosynis temporibus aut perpetuis. *Santos in cælis* existentes, legando aliqua ad eos in eorum templis honorandos; & *animas Purgatorij*, constituens aliquod Sacra pro eis offerenda. Præterea creditores, quos debet facere sibi amicos, statuendo, ut quæ illis debet: quam primum reddantur: hæc enim obligatio præferri debet operibus gratuitis; prius enim iustitiæ satisfaciendum est, quam exerceatur misericordia. In omnibus autem

h. i. Timoth.
5. 8.

Luc. 16. 9.

autem quæcunque in suo testamento constituerit, studere debet puram animi intentionem gloriæ Dei, & vtilitatis animæ suæ habere, non permixtis respectibus humanis, qui destruunt aut minuunt valorem & meritum huiusmodi operû. Ad exequenda autem quæ disponit, debet constituere & nominare Testamenti sui executores; non multos, ne sit confusio, aut alter alterum impediatur; neque vnum solum: vix enim in vno inuenitur sufficiens scientia, prudentia, auctoritas, diligentia, & charitas, quando multa sunt executioni mandanda. expedit itaque paucos esse, & quidem tales, qui se mutuo iuuent. Ita vt si in aliquo scientia, & prudentia eluceant: in altero sit potentia & industria; & in tertio charitas & amicitia, quæ sollicitè conatur exequi, quod amicus disposuit.

CAPVT XVI.

PRAXIS AD IVVANDI AD BENE
moriendum.

XPLETIS IIS AD QVAE INFIRMVS TENETVR attendendum est ad particulare auxilium animæ, in angustijs illis constitutæ, vt faciat sex præcipuè actus: *resignationis scilicet, Contritionis, Fidei, Spei, Charitatis, & Orationis*: quamuis hæc omnibus coniuncta esse debeant.

In vnoquoque autem horum actu, magna esse debet varietas: ne eiusdem rei repetitio tædium pariat. Et quoniam Dæmonis impugnationes in illa hora versantur circa has sex virtutes: maior cura & studium in ea est adhibendum, in qua infirmus magis oppugnatur. Ideoq; Confessarius exemplo a *Dauid cum prodijt ad pugnam cum Goliath gigante* bene præparatus esse debet in verbis, rationibus, ac remedijs ad omnes euenturas occasiones: ne imparatum & intricatum se experiatur; & opus sit tunc lapides quarere, cum essent in hostem iaciendi, & interim Gigas contra infirmum præualeat. Accommodare etiam se debet Confessarius qualitati infirmi. Cû aliquibus enim opus est clarioribus & prolixioribus vt rationibus; alijs autem pauca verba sufficiunt. Et pauci tamen sunt infirmi, etiamsi valde spirituales, qui non opus habeant breui aliqua admonitione, quasi excitante dormientem, vt ille in suo pergat exercitio. Omnes autem iuuant multum breues aliqua sacra Scripturæ, aut Sanctorum sententiæ: permittendo infirmo, vt easdè in mente sua verset ac sentiat; habita tamen ratione, ne ille defatigetur nimia huiusmodi exercitij continuatione: ne pereat fructus bonæ semētis, eò quòd nimia illa sit, aut non seminetur opportunè. Expedit autem sententias ipsas vulgariter interpretari ijs, qui linguæ latinæ sunt ignari, vt benè illæ intellectæ, sint efficaciores.

21. Reg. 17.
40.